

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри фінансів
і кредиту

Протокол № 1 від 02.09.2024 р.

ПОГОДЖЕНО

Проректор з навчально-методичної
роботи

Каріна НЕМАШКАЛО

**ФІНАНСОВА СТРАТЕГІЯ
робоча програма навчальної дисципліни (РПНД)**

Галузь знань	07 «Управління та адміністрування»
Спеціальність	072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»
Освітній рівень	другий (магістерський)
Освітня програма	«Митний контроль»

Статус дисципліни

Мова викладання, навчання та оцінювання

обов'язкова

українська

Розробник:

д.е.н., професор

Ірина ЖУРАВЛЬОВА

В.о. завідувача кафедри
фінансів і кредиту

Світлана ЛЕЛЮК

Гарант програми

Ірина ЖУРАВЛЬОВА

Харків
2024

ВСТУП

В умовах зростання турбулентності та складності ринкових відносин управління суб'єктами господарювання повинно ґрунтуватися на стратегічному баченні шляхів розвитку в довгостроковій перспективі. Для вищого менеджменту є актуальними вміння обґрунтування цілепокладання, проведення стратегічного аналізу зовнішнього та внутрішнього середовища підприємства, формулювання та аналізу стратегічних альтернатив і обрання фінансової стратегії, її реалізація та управління стратегічними змінами, знання та використання методів та засобів контролю за реалізацією фінансової стратегії. Фінансова стратегія виступає одним із важливих елементів підтримки фінансової стабільності підприємства. Зазвичай вона має вигляд довгострокової програми конкретних дій із використанням власних і залучених зовнішніх фінансових ресурсів суб'єкта господарювання для досягнення стратегічної конкурентної переваги. Навчальна дисципліна «Фінансова стратегія» належить до обов'язкових освітніх компонентів циклу професійної підготовки та вивчається згідно з навчальним планом підготовки фахівців другого освітнього рівня (магістерського) освітньої програми «Митний контроль».

Мета навчальної дисципліни «Фінансова стратегія» полягає у формуванні у здобувачів вищої освіти системи теоретичних знань, прикладних вмінь і навичок щодо розробки, оцінки та реалізації фінансових стратегій підприємств, установ і організацій, спрямованих на забезпечення довгострокової фінансової стійкості, ефективного використання ресурсів і досягнення стратегічних цілей з урахуванням сучасних тенденцій фінансового середовища, глобалізації, цифрової трансформації та ризиків.

Об'єктом навчальної дисципліни є фінансова діяльність підприємств та інших суб'єктів господарювання в контексті стратегічного управління їх розвитком і фінансовою стійкістю в процесі взаємодії їх внутрішнього та зовнішнього економічних середовищ.

Предметом навчальної дисципліни є система теоретичні положень, інструментів, методів та практичних підходів до формування, реалізації, моніторингу та коригування фінансових стратегій підприємств у ринкових умовах.

Завдання навчальної дисципліни полягають у наступному: ознайомлення з теоретико-методологічними основами фінансової стратегії як складової загальної стратегії розвитку підприємства, вивчення типів фінансових стратегій та принципів їх формування залежно від стадії життєвого циклу бізнесу, аналіз внутрішніх і зовнішніх чинників стратегічного фінансового планування, опанування методів оцінки стратегічних фінансових рішень (у сфері інвестицій, структури капіталу, ліквідності, вартості бізнесу тощо), формування навичок стратегічного фінансового аналізу, сценарного моделювання та обґрунтування довгострокових фінансових рішень, вивчення інструментів забезпечення фінансової безпеки та адаптації до змін ринкового середовища, формування здатності інтегрувати фінансову стратегію у загальну бізнес-стратегію з урахуванням цифровізації та інноваційного розвитку.

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна визначено в табл. 1.

Таблиця 1

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна

Результати навчання	Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач вищої освіти
ПР02	СК2
ПР07	СК3
ПР08	СК4, СК8
ПР09	СК3
ПР11	СК3

де ПР02 – знати на рівні новітніх досягнень основні концепції і методології наукового пізнання у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку;

ПР07 – вирішувати етичні дилеми з опорою на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності;

ПР08 – вміти застосовувати інноваційні підходи у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку та управляти ними;

ПР09 – застосовувати управлінські навички у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку;

ПР11 – застосовувати поглиблені знання в сфері фінансового, банківського та страхового менеджменту для прийняття рішень;

СК2 – здатність використовувати теоретичний та методичний інструментарій для діагностики і моделювання фінансової діяльності суб'єктів господарювання;

СК3 – здатність застосовувати управлінські навички у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку;

СК4 – здатність оцінювати дієвість наукового, аналітичного і методичного інструментарію для обґрунтування управлінських рішень у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку;

СК8 – здатність застосовувати інноваційні підходи в сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку.

Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Організація розроблення та реалізації фінансової стратегії суб'єктів підприємництва

Тема 1. Теоретичні основи розроблення фінансової стратегії суб'єктів підприємництва

1.1. Суб'єкт підприємництва як фінансова система.

Види та форми фінансових відносин суб'єктів підприємництва. Зміст та функції фінансів суб'єктів підприємництва. Особливості здійснення фінансової

діяльності. Підходи до дослідження та управління фінансовою системою суб'єктів підприємництва.

1.2. Стратегічна капіталізація суб'єктів підприємництва.

Капіталізація як чинник стратегічного фінансового управління. Функції капіталізації в забезпеченні фінансового розвитку суб'єктів підприємництва. Підходи до визначення капіталізації суб'єктів підприємництва.

1.3. Місце фінансової стратегії у стратегічному наборі підприємства.

Ієрархія стратегій підприємства: корпоративні, конкурентні, ділові, функціональні та ресурсні стратегії. Діалектичний зв'язок між стратегіями підприємства. Сутність, значення та завдання фінансової стратегії підприємства.

Тема 2. Основні етапи процесу розроблення фінансової стратегії

2.1. Стратегічний аналіз фінансової позиції суб'єктів підприємництва.

Сутність та завдання стратегічного аналізу суб'єктів підприємництва. Методи стратегічного аналізу фінансової діяльності: PEST-аналіз, SWOT-аналіз, конкурентний аналіз, бенчмаркінг, оцінювання фінансових ризиків, динаміка фінансових показників суб'єктів підприємництва. Аналіз факторів зовнішнього фінансового середовища.

2.2. Стратегічне планування фінансової діяльності. Стратегічні плани, проекти, програми. Інструменти розроблення фінансових планів суб'єктів підприємництва (балансовий, нормативний, розрахунково-аналітичний, прогностичний методи). Фінансова політика як головний інструмент фінансового планування. Типова структура фінансового плану.

2.3. Розроблення фінансової стратегії суб'єктів підприємництва.

Визначення корпоративних та конкурентних стратегій. Стратегічні цілі фінансової діяльності. Аналітичні інструменти розроблення фінансової стратегії. Матричний підхід до обґрунтування фінансової стратегії.

2.4. Управління реалізацією фінансової стратегії суб'єктів підприємництва.

Використання збалансованої системи показників у процесі розроблення фінансової стратегії. Фінансовий контролінг реалізації управлінських фінансових рішень. Система фінансового та управлінського обліку.

Змістовий модуль 2. Функціональні фінансові стратегії

Тема 3. Стратегія формування фінансових ресурсів суб'єктів підприємництва

3.1. Стратегічні рішення щодо управління власними фінансовими ресурсами.

Джерела формування власних фінансових ресурсів (внутрішні та зовнішні). Етапи управління формуванням власних фінансових ресурсів. Дивідендна політика підприємства. Амортизаційна політика суб'єкта підприємництва. Управління емісією акцій.

3.2. Стратегічні рішення щодо управління залученими фінансовими ресурсами.

Класифікаційні ознаки залучених фінансових ресурсів суб'єктів підприємництва. Етапи стратегічного управління залученими фінансовими

ресурсами. Управління довгостроковими банківськими кредитами. Управління фінансовим лізингом. Управління облігаційними позичками.

Тема 4. Інвестиційна стратегія суб'єктів підприємництва

4.1. Значення інвестиційної стратегії для довгострокового розвитку суб'єктів підприємництва.

Поняття та принципи інвестиційної діяльності суб'єктів підприємництва. Види інвестицій та завдання стратегічного управління ними. Завдання інвестиційної стратегії суб'єкта підприємництва.

4.2. Основні етапи управління інвестиційною стратегією.

Аналіз інвестиційної діяльності суб'єкта підприємництва. Аналіз зовнішніх умов інвестиційної діяльності. Формування інвестиційної політики суб'єкта підприємництва. Погодження всіх напрямів інвестиційної діяльності суб'єкта підприємництва.

4.3. Стратегія реального інвестування.

Особливості та форми реального інвестування. Розроблення та оцінювання реальних інвестиційних проєктів. Форсування програми реальних інвестицій.

4.4. Стратегія фінансового інвестування суб'єктів підприємництва.

Особливості та форми фінансового інвестування суб'єктів підприємництва. Етапи управління фінансовими інвестиціями. Якість та вартість окремих фінансових інвестицій. Портфель фінансових інвестицій суб'єкта господарювання.

Тема 5. Стратегія забезпечення фінансової безпеки суб'єктів підприємництва

5.1. Загрози фінансовій безпеці суб'єкта підприємництва.

Сутність поняття «фінансовий ризик». Види фінансових ризиків суб'єктів підприємництва. Чинники, що спричиняють фінансові ризики. Принципи та особливості управління фінансовими ризиками.

5.2. Порядок формування стратегії фінансової безпеки

Основні етапи управління фінансовою безпекою суб'єкта підприємництва. Методи управління фінансовою безпекою. Страхування фінансових ризиків суб'єкта підприємництва. Стратегічне управління капіталом. Оптимізація структури капіталу. Стратегічне управління грошовими потоками.

5.3. Фінансова криза як об'єкт стратегічного управління

Класифікація фінансових криз суб'єктів підприємництва. Основні завдання антикризового фінансового управління. Етапи антикризового фінансового управління. Фінансова санація суб'єкта підприємництва. Модель довгострокової фінансової рівноваги.

Тема 6. Забезпечення фінансової стратегії суб'єктів підприємництва

6.1. Організаційне забезпечення фінансової стратегії. Інтеграційні процеси стратегічного розвитку суб'єктів підприємництва. Стратегії злиття, поглинання, приєднання. Значення стратегічних альянсів для фінансової стійкості та розвитку.

Стратегічна диверсифікація. Реструктуризація та реінжиніринг як інструмент реалізації фінансової стратегії.

6.2. Інформаційне забезпечення управління фінансовою стратегією.

Види та джерела інформації для управління фінансовою стратегією. Фінансова звітність та можливості її викривлення. Нефінансові джерела інформації. Корпоративний сайт. Корпоративний портал. Аналітичні звіти.

6.3. Формування фінансової культури суб'єкта підприємництва

Фінансова дисципліна суб'єкта підприємництва. Корпоративна культура. Соціальна відповідальність бізнесу. Фінансові та нефінансові інтереси менеджменту. Внутрішня система мотивації.

Перелік практичних занять за навчальною дисципліною наведено у таблиці 2.

Таблиця 2

Перелік практичних занять / завдань

Назва теми	Зміст
1. Теоретичні основи розроблення фінансової стратегії суб'єктів підприємництва	Оцінка стратегічної капіталізації суб'єктів підприємництва
2. Основні етапи процесу розроблення фінансової стратегії	Стратегічне цілепокладання, стратегічний аналіз фінансової позиції суб'єктів підприємництва
3. Стратегія формування фінансових ресурсів суб'єктів підприємництва	Обґрунтування фінансової стратегії підприємства на підґрунті застосування матриці Франсона і Романа
4. Інвестиційна стратегія суб'єктів підприємництва	Опанування методичним інструментарієм розроблення інвестиційної стратегії суб'єктів підприємництва
5. Стратегія забезпечення фінансової безпеки суб'єктів підприємництва	Опанування методичним інструментарієм розроблення стратегії фінансової безпеки суб'єктів підприємництва
6. Забезпечення фінансової стратегії суб'єктів підприємництва	Розроблення комплексу заходів для реалізації фінансової стратегії суб'єктів підприємництва

Перелік лабораторних занять, а також питань та завдань до самостійної роботи наведено у таблиці 3.

Таблиця 3

Перелік лабораторних занять / завдань

Назва теми	Зміст
1. Теоретичні основи розроблення фінансової стратегії суб'єктів підприємництва	Обґрунтування структури капіталу підприємства в довгостроковій перспективі
2. Основні етапи процесу розроблення фінансової стратегії	Побудова матриці PEST-аналізу. Стратегічний аналіз факторів зовнішнього середовища засобами PEST-аналізу
	Побудова матриці SWOT-аналізу. Стратегічний аналіз факторів внутрішнього середовища засобами SWOT-аналізу
	Побудова стратегічної карти
3. Стратегія формування фінансових ресурсів суб'єктів підприємництва	Позиціонування суб'єкта підприємництва на базі матриці фінансових стратегій Франсона-Романе
4. Інвестиційна стратегія суб'єктів підприємництва	Визначення рівня інвестиційної привабливості підприємства
5. Стратегія забезпечення фінансової безпеки суб'єктів підприємництва	Побудова стратегічного моніторингу фінансової безпеки

Перелік самостійної роботи за навчальною дисципліною наведено в табл. 4.

Таблиця 4

Перелік самостійної роботи

Назва теми	Зміст
1. Методологічні аспекти наукових досліджень	Порівняльна характеристика шкіл стратегічного управління
2. Організація та планування наукових досліджень	Кейс "Послідовна реалізація стратегії на Toys"
3. Використання методології наукових досліджень у процесі підготовки магістерської дипломної роботи	Створення стратегічного проекту підприємства. Із використанням програми MS Project (діаграму Ганта, лист ресурсів і графік їх навантаження, бюджетний звіт)
4. Інвестиційна стратегія суб'єктів підприємництва	Кейс "Відродження "Вімм-Білл-Данн"
5. Стратегія забезпечення фінансової безпеки суб'єктів підприємництва	Кейс "Перша українська Інтернет-аптека: іміджева реклама або вигідний бізнес?"
6. Забезпечення фінансової стратегії суб'єктів підприємництва	Підготовка наукової статті, тез доповіді

Кількість годин лекційних, практичних, лабораторних занять та годин самостійної роботи наведено в робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

У процесі викладання навчальної дисципліни для набуття визначених результатів навчання, активізації освітнього процесу передбачено застосування таких методів навчання, як:

Словесні (лекція (Тема 1, 2, 6) проблемна лекція (Тема 3, 4), лекція-діалог (Тема 5).

Наочні (демонстрація (Тема 1-6).

Практичні (практична робота (Тема 1-6), стаття (Тема 6), модерація (Тема 3), кейс-метод (Тема 2, 4, 5), мозкові атаки (Тема 3), презентація (тема 1-5).

ФОРМИ ТА МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ

Університет використовує 100 бальну накопичувальну систему оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти.

Поточний контроль здійснюється під час проведення лекційних, практичних, лабораторних та семінарських занять і має на меті перевірку рівня підготовленості здобувача вищої освіти до виконання конкретної роботи і оцінюється сумою набраних балів: для дисципліни, формою семестрового контролює залік, максимальна сума – 100 балів; мінімальна сума – 60 балів.

Підсумковий контроль включає семестровий контроль та атестацію здобувача вищої освіти.

Семестровий контроль проводиться у формі семестрового диференційованого заліку.

Підсумкова оцінка за навчальною дисципліною визначається сумуванням всіх балів, отриманих під час поточного контролю.

Під час викладання навчальної дисципліни використовуються наступні контрольні заходи:

Поточний контроль: Індивідуальні навчально-дослідні завдання (70 балів), письмова контрольна робота (5 балів), колоквиум (15 балів), стаття (10 балів), тощо.

Семестровий контроль: Залік

Більш детальну інформацію щодо системи оцінювання наведено в робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Ed-Dafali S., Özsungur F., Mohiuddin M. Modern corporate governance strategies for sustainable value creation. Hershey: IGI Global, PA, 2023. 558 p.
2. Lee C., Lee J., Lee M. Corporate finance and strategy : an active learning approach. New Jersey: World Scientific, 2022. 1324 p.
3. Scardovi C. Strategy, finance and sustainable value creation. London: Routledge, 2023. 209 p.

Додаткова

4. Журавльова І. В. Фінансова стратегія в сучасному вимірі та її експлейнарний базис. *Підприємництво і торгівля*. 2024. No 41. С. 21-30. URL: <https://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/36048>
5. Сидоров О. А., Фісуненко Н. О., Альошина Т. В., Фоменко А. Є. С 83 Стратегічний менеджмент: підручник. Дніпро: Арт-Прес, 2024. 324 с.
6. Сумець О. М. (2021). Стратегічний менеджмент: підручник. МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Кременч. льот. коледж. Харків: ХНУВС. 208 с.
7. Чепелюк М. І. Інструментарій стратегічного управління в контексті сучасних концепцій та трендів світового економічного розвитку: монографія Харків: ФОП Лібуркіна Л. М., 2021. 396 с. <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/29911>.
8. Angliss K., Harpum P. Strategic Portfolio Management In the Multi-Project and Program Organisation. Oxfordshire: Routledge, 2022. 524 p.
9. Ansoff I., Kiple D., Helm-Stevens R., Ansoff R. Implanting Strategic Management. Cham; Palgrave Macmillan, 2019. 592 p.
10. Bender .R. Corporate financial strategy. London: Routledge/Taylor & Francis Group, 2014. 390 p.
11. Dyer J., Godfrey P. Jensen R., Bryce D. Strategic management: concepts and cases. New Jersey: Wiley, 2024. 694 p.
12. Martini S., Corvino A., Sbarba A. Strategic Management. A Roadmap for Successful Business Transformation. Oxfordshire: Routledge, 2023. 124 p.
13. Pehrsson, A. Digital business strategy : content, context and cases / Anders Pehrsson. New York: Routledge, 2024. 168 p.
14. Stewart B., Prowle M. Developing financial leadership in small-medium businesses / Stewart Barnes and Malcolm Prowle. New York: Routledge, 2023. 216 p.
15. Taneja S., Özen E., Kumar P. E-finance : transformative strategies for sustainable development in the digital era. New York: Nova Science Publishers, 2023. 200 p.

Інформаційні ресурси

16. Сайт Державного комітету статистики України. URL: www.ukrstat.gov.ua.
17. Сайт Міністерства економіки України. URL: www.me.gov.ua.
18. Сайт Міністерства фінансів України. URL: <https://mof.gov.ua/uk/>.
19. Сайт Національного банку України. URL: www.bank.gov.ua.
20. Сайт Національного інституту стратегічних досліджень. URL: <https://niss.gov.ua/>
21. Система розкриття інформації на фондовому ринку України URL: www.smida.gov.ua
22. Сайт ПНС ХНЕУ ім. С.Кузнеця навчальної дисципліни «Фінансова стратегія». URL: <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=3043>